

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobce: **P. Č.** proti žalovanému: **Městský soud v Brně**, se sídlem Polní 994/39, Brno, v řízení o žalobě ze dne 31. 5. 2012, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 23. 1. 2013, č. j. 30 A 47/2012 – 41,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí proti výroku I. v záhlaví uvedeného usnesení Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), kterým byla zamítnuta žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Výrokem II. napadeného usnesení byl stěžovatel vyzván, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek ve výši 2.000 Kč. Proti tomuto výroku kasační stížnost stěžovatele nesměruje, tento nicméně soud požádal o přiznání odkladného účinku II. výroku napadeného usnesení.

Nejvyšší správní soud ze soudního spisu zjistil následující skutečnosti:

Žalobou ze dne 31. 5. 2012 se stěžovatel před krajským soudem domáhal, aby krajský soud žalovanému Městskému soudu v Brně (dále jen „žalovaný“) přikázal neprodleně vydat rozhodnutí o stížnosti ze dne 2. 1. 2012, nebo ve stejné době poskytnout stěžovateli informaci v žádosti ze dne 5. 12. 2011.

Vzhledem k tomu, že spolu s podáním žaloby nebyl stěžovatelem zaplacen soudní poplatek, krajský soud jej usnesením ze dne 20. 11. 2012, č. j. 30 A 47/2012 – 31, vyzval k jeho zaplacení, a to ve výši 2.000 Kč v souladu s položkou č. 18 bodem 2 písm. d) Sazebníku soudních poplatků zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“). Stěžovatel soudní poplatek neuhradil a v podání ze dne

3. 12. 2012 požádal krajský soud o osvobození od soudních poplatků. K žádosti přiložil prohlášení, v němž uvedl své osobní údaje, osobní stav, trvalý pobyt, doručovací adresu, způsob bydlení („nevlastnické, nenájemní, samostatná domácnost“), výši nezdanitelných příjmů, která činí „přes 3.000 Kč měsíčně“, výši peněžních závazků („tisíce“) a úvěrovou bonitu („-2“). V prohlášení stěžovatel dále krajskému soudu sdělil, že důvodem „nevýdělečné činnosti“ je jeho plná invalidita, že má nenarušenou způsobilost zcizovat a je příjemcem příspěvku na živobytí. Vlastní elektronický psací stroj, digitální televizor a paměťový záznamník a jeho výdaje obnáší stravu, tisk, jízdné, papír a DPH. Stěžovatel doplnil, že nepřiložil osvědčení orgánu státní správy o svých sociálních poměrech, protože tento orgán je doposud k jeho žádosti o vydání tohoto osvědčení nečinný.

Krajský soud, vycházející z výše uvedeného skutkového stavu a judikatury Nejvyššího správního soudu, žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků **zamítl** (výrok I.) a stěžovatele vyzval, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení napadeného usnesení zaplatil soudní poplatky ve výši 2.000 Kč podle položky 18 bod 2 písm. d) sazebníku soudních poplatků (výrok II.).

V odůvodnění v záhlaví označeného **usnesení** (dále také „napadené usnesení“) krajský soud s odkazem na § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) uvedl, že důkazní břemeno ohledně prokázání, zda má žalobce dostatečné prostředky pro zaplacení soudního poplatku, leží na žalobci.

Po posouzení čestného prohlášení, které stěžovatel spolu se žádostí o osvobození od soudních poplatků soudu předložil, krajský soud dospěl k závěru, že toto prohlášení neumožňuje komplexně přezkoumat celkové a aktuální výdělkové, majetkové a osobní poměry žadatele. Skutečnosti uvedené v prohlášení krajský soud posoudil následovně. Co se týká příjmů stěžovatele, tento v prohlášení uvedl, že pobírá příspěvek na živobytí a že výše jeho nezdanitelných příjmů činí přes 3.000 Kč. Z toho není patrná přesná výše nezdanitelných příjmů, ani zda se má jednat pouze o příspěvek na živobytí, či i jiné nezdanitelné příjmy. Stěžovatel současně tuto skutečnost nijak nedoložil. Výše zdanitelných příjmů nebyla v prohlášení uvedena vůbec. Dále krajský soud poukázal na to, že z prohlášení nevyplývá, zda v souvislosti s údajem o plné invaliditě byl stěžovateli přiznán invalidní důchod. Z prohlášení nebylo ani patrné, kde stěžovatel fakticky bydlí a jaké jsou jeho náklady na bydlení. Nebylo možné dále zjistit, co stěžovatel myslel údajem „výše peněžních závazků: tisíce“ a co mínil tím, že má „nenarušenou způsobilost zcizovat“. Krajský soud závěrem uvedl, že věrohodnost a pravděpodobnost tvrzení uvedených v prohlášení je snižována jeho obsahem.

Krajský soud dále poukázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu týkající se rozhodování o osvobození od soudních poplatků. Konkrétně citoval rozsudek tohoto soudu ze dne 4. 9. 2012, č. j. 7 Ans 15/2012 – 15 (dostupný na www.nssoud.cz), podle něhož může žadatel nedostatek prostředků pro zaplacení soudního poplatku prokazovat i jinak, než řádným vyplněním Prohlášení, včetně prokázání dokladatelných tvrzení, ovšem vždy pouze tak, aby to poskytovalo úplný obraz o žadatelových majetkových a osobních poměrech. Krajský soud dospěl k závěru, že v daném případě tato podmínka nebyla splněna. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50 (dostupný na www.nssoud.cz) soud v případě, že žadatel nesplní svou důkazní povinnost, výdělkové a majetkové poměry z úřední povinnosti nezjišťuje. Pokud jsou tedy skutečnosti tvrzené a doložené žalobce neaktuální či neúplné, soud má povinnost žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítnout (k tomu viz rozsudek tohoto soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, publikovaný ve Sb. NSS pod číslem 1962/2010). Krajský soud vzal v úvahu také skutečnost, že osvobození od soudních poplatků je nutné chápat jako krajní prostředek zajišťující právo

pokračování

na přístup k soudu pro nemajetné účastníky a řízení o osvobození od soudního poplatku je součástí řízení ve věci samé. Vzhledem k tomu, že příjmy a majetkové poměry stěžovatele nebyly řádně doloženy, krajský soud nemohl přistoupit k jejich porovnání s výší soudního poplatku.

Krajský soud se dále ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 – 91 (dostupný na www.nssoud.cz), zabýval i otázkou, zda stěžovatel neuplatňuje svá práva svévolně a šikanózním způsobem. Ztotožnil se přitom s názorem zdejšího soudu, vyjádřeném v usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, že žádost stěžovatele, která se téměř shodovala se žádostí posuzovanou krajským soudem a týkala se stejné osoby, byla formulována šikanózním způsobem a zjevně nebyla míněna vážně. Nejvyšší správní soud vzal v úvahu i skutečnost, že v době, kdy o žádosti stěžovatele rozhodoval, devět senátů tohoto soudu evidovalo 51 nerozhodnutých kasačních stížností stěžovatele, přičemž celkový počet podání učiněná stěžovatelem za posledních pět let u Nejvyššího správního soudu dosahuje téměř 500. Z toho je patrné, že se jedná o stěžovatele, který podává soudům své žádosti nikoliv za účelem, aby bylo rozhodnuto ve věci samé, ale aby bylo nějak rozhodnuto. Soudy jsou však povolány k ochraně práv, nikoliv ke tvorbě zcela zbytečných rozhodnutí, které již zjevně nikoho chránit nemohou. Nejvyšší správní soud tedy vyhodnotil žádost stěžovatele jako zneužití práva podat žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta. S tímto názorem se krajský soud zcela ztotožnil, přičemž dodal, že u krajského soudu je v době rozhodování o žádosti stěžovatele evidováno 213 návrhů stěžovatele na zahájení řízení a doposud nebylo v žádném z řízení iniciovaných stěžovatelem rozhodnuto ve věci samé. Navíc již v minulosti došlo opakovaně k situaci, kdy krajský soud přiznal těmž stěžovateli osvobození od soudních poplatků a tento si přesto podal proti takovému usnesení kasační stížnost (viz např. řízení vedená u krajského soudu pod sp. zn. 30 A 21/2011 a 30 A 22/2011). I tato skutečnost dle krajského soudu zcela jasně dokládá, že stěžovatelova podání nejsou míněna vážně a nemají směřovat k ochraně jeho práv.

V **kasační stížnosti** stěžovatel uvedl celou řadu číslovaných námitek, z nichž některé spolu navzájem úzce souvisí. Souhrnně rekapitulováno tak především namítal, že prohlášení, které krajskému soudu zaslal spolu s žádostí o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení advokáta, jeho finanční nedostatek dokládá, nikoliv jen tvrdí. Zároveň zdůraznil, že doložení nedostatku finančních prostředků čestným prohlášením zákon nezakazuje a že otázka bydlení je veskrze soukromý údaj. Stěžovatel dále poukázal na to, že je dle jeho názoru absurdní, že krajský soud „líčí výši sociální dávky a zároveň v obdobném judikátu uvažuje, že nezná její výši (30 A 79/12)“. Co do dávek státní sociální podpory dále namítal, že je svévolí ze strany krajského soudu, pokud uvažuje, že „stěžovatel je příjemcem příspěvku na živobytí, ale činí závěr, že soud neví, zda nejde náhodou o další sociální dávku“, a že nepobírá invalidní důchod, tudíž úvahy krajského soudu obsažené v odůvodnění napadeného usnesení jsou v tomto ohledu v právním státě nepřijatelné. Stěžovatel dovodil, že krajský soud neměl jeho žádost zamítnout, neboť zamítavý výrok se používá pouze v rozhodnutích ve věci samé. Stěžovatel dále namítl, že krajský soud má aplikovat zákony, a nikoliv judikáty, a pokud se ztotožňuje s výkladem Nejvyššího správního soudu, je povinen to dostatečně odůvodnit. Krajský soud dle navrhovatele předstíral, že jej poučil o „existenci břemene tvrzení a břemene důkazního“, zbavil jej zákonného soudce a záměrně staví stěžovatele do postavení kverulanta. Krajský soud dále stěžovateli de facto zkrátil lhůtu pro podání opravného prostředku, protože výrok II. napadeného usnesení obsahuje lhůtu, která je kratší než lhůta pro podání kasační stížnosti. V závěru kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že krajský soud jej nesprávně poučil o možnosti podat opravný prostředek, protože odvolání ani kasační stížnost nejsou proti dočasnému rozhodnutí přípustné. Stěžovatel v kasační stížnosti nevedl, ze kterých důvodů dle ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. proti napadenému usnesení brojí, Nejvyšší správní soud nicméně podle obsahu kasačních námitek seznal, že stěžovatel zjevně míní

napadnout předmětné usnesení pro důvody uvedené pod písmeny a), b), c) i d) výše uvedeného ustanovení.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému usnesení přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu i řízení, jež jeho vydání předcházelo, v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., neshledal přitom vady, k nimž by musel podle § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlídnout z úřední povinnosti; vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, dospěl k závěru, že kasační stížnost **není důvodná**.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, dostupný na www.nssoud.cz).

K námitce týkající se otázky, zda stěžovatel čestným prohlášením skutečně a dostatečně doložil své osobní, majetkové a výdělkové poměry, Nejvyšší správní soud považuje za nutné nejprve v obecné rovině uvést následující.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu **zčásti** osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze přitom pouze **výjimečně**, jsou-li pro to zvláště závažné důvody. Pokud by však soud dospěl k závěru, že návrh účastníka je zjevně neúspěšný, žádost o osvobození od soudních poplatků zamítne. Z výše uvedeného plyne, že soud může účastníka osvobodit od soudních poplatků za předpokladu kumulativního splnění tří podmínek: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) návrh účastníka na zahájení řízení není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků.

Jak Nejvyšší správní soud již uvedl v rozsudku ze dne 3. 2. 2010, č. j. 3 As 28/2009 – 147 (dostupné na www.nssoud.cz), [...] *při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přiblíží ke celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá doložení, k povaze uplatněného nároku a k dalším obdobným okolnostem. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba přiblídnout nejen k výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci*

pokračování

svých práv, než cestou soudního řízení. Vždy je však nutno přiblížit i ke konkrétním možnostem žadatele finanční prostředky si opatřit. Objektivní hlediska pro posuzování poměrů žadatele, resp. jejich tíživosti, v současné době nejsou v platném právu vyjádřeny. Soudy jsou proto nuceny překlénout tento nedostatek v každém konkrétním případě interpretací. Zhodnocení všech okolností, které v této věci vypořádají o poměrech žadatele je tak věcí úvahy soudu a promítá se do závěru, zda je žadatel, s ohledem na své poměry, schopen zaplatit soudní poplatky.

Dále jen nutné zdůraznit, že při zkoumání, zda účastník nedisponuje dostatečnými prostředky, aby mohl soudní poplatek zaplatit (viz výše uvedená třetí podmínka osvobození od soudních poplatků), leží důkazní břemeno na bedrech účastníka. Pokud chce být tedy účastník ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí nejen uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 - 54, publikovaném pod č. 311/2004 Sb. NSS), který podle jeho názoru vede k tomu, že nemůže soudní poplatek uhradit, ale současně musí i takové tvrzení prokázat. Jak plyne z judikatury zdejšího soudu, [...] soud nemůže zjišťovat tyto skutečnosti z úřední povinnosti, neboť zásada vyšetřovací se zde neuplatní (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, přístupný na www.nssoud.cz). Obdobně se tento soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88 (dostupném na www.nssoud.cz), podle něhož [...] účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), a který byl soudem řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplýve-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne. Z rozsudku zdejšího soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 - 51 (dostupném na www.nssoud.cz), dále vyplývá, že [...] nedoložil-li účastník řízení své, byl i tvrzené minimální, příjmy, je dán důvod pro zamítnutí jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku.

Námítce stěžovatele, že čestným prohlášením svůj finanční nedostatek dokládá, nikoliv jen tvrdí, Nejvyšší správní soud nepřisvědčil a ztotožnil se naopak se závěry krajského soudu. V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud podrobně popsal veškeré své úvahy, které jej vedly k závěru, že stěžovatel dostatečným způsobem nedoložil nedostatek svých prostředků a nesplnil tak důkazní povinnost na něm spočívající. Konkrétně pak krajský soud uvedl, že z tvrzení stěžovatele ohledně výše jeho nezdanitelných příjmů, která byla specifikována slovy „přes 3.000 Kč“, nejen nevyplývá konkrétní částka, ale tato skutečnost zároveň nebyla stěžovatelem ani nijak doložena. Výše zdanitelných příjmů nebyla stěžovatelem uvedena vůbec. Současně není z čestného prohlášení ani z jiných podání stěžovatele zřejmé, kde fakticky bydlí a jaké jsou jeho náklady na bydlení, ani jaká je přesná výše jeho peněžních závazků (stěžovatel tuto částku specifikovat pouze slovem „tisíce“). Některá další tvrzení stěžovatele, např. že má „nenarušenou způsobilost zcizovat“, krajský soud vyhodnotil pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků jako nerozhodná, neboť z těchto tvrzení nebylo zřejmé, co jimi chtěl stěžovatel soudu sdělit. Nejvyšší správní soud prozkoumal soudní spis, přičemž v něm nenalezl žádné dokumenty, které by dokládaly výše uvedená tvrzení ohledně osobní a majetkové situace stěžovatele. Dal tedy krajskému soudu zcela za pravdu, že stěžovatel tato tvrzení řádným způsobem nedoložil. Dle názoru Nejvyššího správního soudu zároveň v čestném prohlášení nebyly dostatečně specifikovány, případně zcela chyběly, některé skutečnosti, které jsou nezbytné pro posouzení, zda účastník řízení splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Takovými skutečnostmi jsou např. bytové poměry účastníka, náklady na bydlení, přesná výše jeho peněžitých závazků atd. Vzhledem k tomu, že stěžovatel dostatečným způsobem neprokázal, že jsou u něho splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud se v tomto ohledu ztotožnil s výše uvedeným hodnocením krajského soudu.

K námitce stěžovatele, že bytové poměry jsou zcela soukromou záležitostí žadatele, Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud chce účastník řízení čerpat výhodu v podobě osvobození od soudních poplatků, kterou za předpokladu splnění určitých podmínek právní úprava předvidá, musí řádně a dostatečně doložit, že tyto podmínky splňuje. Jednou z těchto podmínek je, jak již bylo výše uvedeno, prokázání, že nedisponuje dostatečnými prostředky, aby mohl soudní poplatek zaplatit. Z toho důvodu je samozřejmě nezbytné, aby poskytl soudu celkový a hodnověrný obraz o své osobní, majetkové a výdělkové situaci, a to do té míry, do jaké je to potřebné pro potřeby posouzení jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Jelikož výdaje na živobytí, tedy i na bydlení, jsou podstatnou součástí majetkové situace účastníka, která může mít přímý vliv na konečné rozhodnutí o jeho žádosti, je nutné doložit i skutečnosti týkající se jeho bytové situace. Otázka, zda se jedná o soukromý údaj, či nikoliv, tedy z výše uvedených důvodů nehraje za daných okolností roli, a Nejvyšší správní soud proto nemohl této námitce stěžovatele přisvědčit.

Vzhledem k tomu, že krajský soud stěžovatelovo čestné prohlášení přijal a vycházel z něho při svém rozhodování o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud považuje námitku stěžovatele, že zákon nezakazuje doložení jeho osobních a majetkových poměrů čestným prohlášením, za bezpředmětnou, a tudíž se jí dále nezabývá.

K námitce týkající se stěžovatelem tvrzeného rozporu, že krajský soud „líčí výši sociální dávky a zároveň v obdobném judikátu uvažuje, že nezná její výši (30 A 79/12)“, a dále že je svévůli ze strany krajského soudu, pokud uvažuje, že „stěžovatel je příjemcem příspěvku na živobytí, ale činí závěr, že soud neví, zda nejde náhodou o další sociální dávku“, Nejvyšší správní soud uvádí, že po prostudování napadeného usnesení nenalezl žádný argument či tvrzení krajského soudu, které by výše uvedené výtky podporovaly. Krajský soud v odůvodnění pouze poukázal na to, že stěžovatel při popisu výše nezdanitelných příjmů, mezi něž patří i dávky pomoci v hmotné nouzi [§ 4 odst. 1 písm. i) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů], nespecifikoval, které konkrétní příjmy tyto nezdanitelné příjmy tvoří, tedy zda se jedná pouze o příspěvek na živobytí, či i další nezdanitelné příjmy jiného charakteru. Nelze ani přisvědčit námitce stěžovatele, že krajský soud „líčil výši sociální dávky“, neboť nic takového z napadeného usnesení nevyplývá. Krajský soud pouze uvedl údaj o výši nezdanitelných příjmů, který vyplýval přímo z čestného prohlášení stěžovatele. K námitce, která se týkala otázky, zda stěžovatel pobírá invalidní důchod, Nejvyšší správní soud uvádí, že úvaha krajského soudu byla zcela logická a nejevila jakékoliv známky protiprávnosti. Jestliže stěžovatel v prohlášení uvedl, že je plně invalidní, což by dle zákona § 38 a následující č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, za splnění dalších zákonných podmínek mohlo znamenat vznik nároku na invalidní důchod, je z pohledu soudu zcela legitimní očekávat, že se k této skutečnosti stěžovatel vyjádří. Vzhledem k tomu, že tak stěžovatel neučinil, zavedl krajskému soudu důvod k dalším pochybnostem ohledně jeho majetkové situace, které důvěryhodným a prokazatelným způsobem nerozptýlil. Proto ani této námitce Nejvyšší správní soud nevyhověl.

Stěžovatel dále namítal, že krajský soud chybně „zamítl“ jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, neboť zamítavý výrok se používá pouze, pokud soud rozhoduje ve věci samé. Ustanovení § 46 s. ř. s. stanoví, kdy je nutné návrh odmítnout. Společným znakem těchto případů je, že z různých, v předmětném ustanovení vyjmenovaných důvodů, nelze vůbec přistoupit k meritornímu posouzení věci. V případě, že soud shledá, že je možné návrh věcně projednat a rozhodnout o něm a zároveň, že žaloba není důvodná (§ 78 odst. 7 s. ř. s.), rozsudkem ji zamítne. Toto rozdělení se ale týká pouze rozhodování o návrhu na zahájení řízení před správními soudy, potažmo o správní žalobě, nikoliv dílčích žádostí a návrhů procesní povahy adresovaných soudu v rámci řízení o žalobě. Ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. naopak

pokračování

výslovně předvídá „zamítnutí“ žádosti o osvobození od soudních poplatků, pokud by soud vyhodnotil návrh účastníka jako zjevně neúspěšný. Krajský soud proto postupoval v souladu se zákonem, jestliže žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků zamítl, nikoliv odmítl, a Nejvyšší správní soud tedy tuto námitku stěžovatele považoval za nedůvodnou.

Jak již Nejvyšší správní soud vyjádřil v rozsudku ze dne 17. 4. 2013, č. j. 3 Aps 1/2013 – 15, [...] *konstantní výklad určitého ustanovení právního předpisu i prostřednictvím jednolitivých soudních rozhodnutí plně naplňuje zásadu materiálního právního státu a upevňuje právní jistotu adresátů práva obledně toho, jakým způsobem bude vůči nim postupováno.* Krajský soud přesvědčivě a dostatečně zdůvodnil, proč na právní názor obsažený v daných rozhodnutích Nejvyššího správního soudu odkázal a z jakého důvodu s těmito názory souhlasí. Zároveň uvedl, v čem jsou skutkové i právní okolnosti rozhodované právní věci stejné či obdobné jako v případě citovaných rozhodnutí. Nejvyšší správní soud tedy ani v tomto ohledu neshledat na straně krajského soudu pochybení.

Stěžovatel dále vytýkal krajskému soudu, že pouze „předstíral“, že jej poučil o „existenci břemene tvrzení a břemene důkazního“. V této souvislosti stěžovatel uvedl, že jej krajský soud zbavil zákonného soudce.

K prvé z těchto námitek uvádí Nejvyšší správní soud následující. Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. leží důkazní břemeno na žalobci, který je tedy povinen prokázat, že nemá dostatečné prostředky pro zaplacení soudního poplatku, přičemž o této skutečnosti byl stěžovatel opakovaně soudem informován, a to např. v usnesení krajského soudu ze dne 13. 4. 2012, č. j. 30 A 35/2012 – 25, nebo v usnesení téhož soudu ze dne 16. 5. 2012, č. j. 30 A 35/2012 – 38. Nejvyšší správní soud v prvé řadě zdůrazňuje, že poučovací povinnost soudu vůči účastníku řízení se ve vztahu k možnosti požádat o osvobození od soudních poplatků vztahuje pouze na informování účastníka o existenci této možnosti, což krajský soud učinil v usnesení ze dne 14. 12. 2012, č. j. 30 A 20/2012 – 22, s odkazem na § 36 odst. 3 s. ř. s. Není tedy třeba, aby soud výslovně poučil účastníka i o tom, že je povinen nedostatek prostředků doložit a že důkazní břemeno v tomto ohledu spočívá na něm, nikoliv na soudu. Tato skutečnost ostatně přímo vyplývá ze samotného znění ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., který hned v první větě stanoví, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků.*

K odkazu krajského soudu na usnesení, která se týkají téhož účastníka řízení, avšak se vztahují k jiné právní věci, Nejvyšší správní soud podotýká, že vzhledem k množství sporů, jež stěžovatel před správními soudy vede, a ve spojení s často soudy konstatovaným kverulatořním a právo zneužívajícím charakterem jeho podání, je nutné považovat odkázání na informaci obsaženou v rozhodnutích týkajících se jiné právní věci s tímž účastníkem řízení za zcela legitimní, ba dokonce vhodnou. Nejedná se navíc o ojedinělý případ, kdy soud poukázal na to, že by stěžovatel vzhledem k bohatým zkušenostem s vedením sporů před správními soudy měl být dostatečně obeznámen s řádným způsobem provádění některých procesních úkonů (Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 20. 3. 2013, č. j. 2 As 19/2013 – 9, dostupném na www.nssoud.cz, např. uvedl, že [...] *stěžovateli v tomto konkrétním případě je s ohledem na množství sporů, které vede, dobře známo, jakým způsobem je třeba prokazovat návrh na osvobození od soudních poplatků [...]*). Nejvyšší správní soud nicméně opětovně zdůrazňuje, že odkaz na informaci o důkazním břemenu, obsaženou ve výše uvedených usneseních krajského soudu, nebyl součástí obecné poučovací povinnosti krajského soudu, která sestává z povinnosti soudu informovat účastníka o tom, že může na základě ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. soud požádat o částečné či úplné osvobození od soudních poplatků. Této námitce stěžovatele tedy Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů nevyhověl.

K námitce týkající se odejmutí zákonného soudce Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatel tuto námitku nijak blíže nezduvodnil, ani neuvedl, jakým způsobem mělo k odnětí zákonného soudce dojít. Po důkladném prostudování soudního spisu Nejvyšší správní soud nezjistil žádnou skutečnost, která by stěžovateli námitku jakýmkoliv způsobem podpořila. Z toho důvodu se Nejvyšší správní soud touto námitkou v rámci přezkumu napadeného usnesení dále nezabýval.

Námitce stěžovatele, že jej krajský soud záměrně staví do postavení kverulanta, Nejvyšší správní soud nepřisvědčil, neboť krajský soud v napadeném usnesení dostatečně a zevrubně zdůvodnil, proč považuje stěžovatelovo jednání za kverulatomní a právo zneužívající. Krajský soud zcela respektoval rozhodnutí zdejšího soudu ze dne 20. 9. 2011, č. j. 2 As 105/2011 – 44 (dostupné na www.nssoud.cz), z něhož plyne, že samotný počet sporů vedených žalobcem nemůže být dostatečným důvodem k tomu, aby postup žalobce byl označen za zneužití práva. Krajský soud byl podle tohoto rozsudku povinen zabývat se konkrétními okolnostmi případu a podrobně zdůvodnit, proč v daném případě velké množství žalob podaných stěžovatelem ke krajskému soudu ve spojení s dalšími skutečnostmi znamená zneužití práva ze strany stěžovatele. Této povinnosti krajský soud dostal, neboť v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že z obsahu podání stěžovatele a jeho procesních úkonů v různých řízeních vedených před krajským soudem i Nejvyšším správním soudem vyplývá, že účelem stěžovatelových žalob není ochrana práv, nýbrž pouze vedení řízení a vydání rozhodnutí, ať už jakéhokoliv obsahu. V této souvislosti krajský soud dále zdůraznil, že v minulosti došlo opakovaně k situaci, kdy krajský soud přiznal témuž stěžovateli osvobození od soudních poplatků a tento si přesto podal proti takovému usnesení kasační stížnost (viz např. řízení vedená u krajského soudu pod sp. zn. 30 A 21/2011 a 30 A 22/2011). To dle krajského soudu podporuje správnost jeho závěrů o tom, že stěžovatel nepodává žaloby z důvodu ochrany svých práv, nýbrž proto, že se v jeho osobnosti skrývá vnitřní potřeba vést soudní řízení jako taková, což se jednoznačně neslučuje s účelem soudní ochrany práv jednotlivců. S těmito závěry se Nejvyšší správní soud zcela ztotožnil. Množství stěžovatelem podaných žalob v souvislosti s jejich obsahem a skutečností, že podal kasační stížnost i proti rozhodnutí krajského soudu, jímž mu bylo osvobození od soudního poplatku přiznáno, jednoznačně svědčí o tom, že stěžovatel svá práva uplatňuje svévolně a šikanózním způsobem. Ke shodným závěrům ohledně procesní činnosti stěžovatele již ostatně zdejší soud dospěl např. v rozsudku ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 – 7, dostupném na www.nssoud.cz, či v usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, dostupném na www.nssoud.cz. Z výše uvedených důvodů nepovažoval Nejvyšší správní soud předmětnou námitku stěžovatele za důvodnou.

K otázce správnosti poučení o přípustnosti kasační stížnosti proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků Nejvyšší správní soud odkazuje na rozsudek tohoto soudu ze dne 28. 7. 2011, č. j. 8 As 65/2010 - 106, dle něhož byla kasační stížnost proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti shledána jako přípustná. Přestože po novele s. ř. s. zákonem č. 303/2011 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 1. 2012, odstraňování vad kasační stížnosti, včetně nezaplacení soudního poplatku, již nepřísluší krajským soudům (jak tomu bylo v případě citovaného rozsudku), nýbrž Nejvyššímu správnímu soudu, výše uvedený právní názor je principiálně aplikovatelný i na současnou situaci. Nejvyšší správní soud tedy nemohl dát stěžovateli ohledně námitky nesprávného poučení krajským soudem o možnosti podání kasační stížnosti proti napadenému usnesení za pravdu.

Závěrem Nejvyšší správní soud podotýká, že nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku výroku II. napadeného usnesení, neboť se jedná o výzvu k zaplacení soudního poplatku, proti které není podání kasační stížnosti přípustné (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu z dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 – 47, dostupné

pokračování

na www.nssoud.cz). Z téhož důvodu se soud nezabýval ani námitkou stěžovatele týkající se namítaného zkrácení lhůty pro podání kasační stížnosti v důsledku stanovení desetidenní lhůty pro zaplacení soudního poplatku podle II. výroku napadeného usnesení.

Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost proti napadenému usnesení krajského není důvodná, a jako takovou ji proto ve smyslu ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. **zamítl**.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Žalovaný měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti, proto mu soud právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 15. května 2013

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu